

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö
Vanha talvitie 2–6 A 11
00580 Helsinki
olli.saari@vapaa-ajankalastaja.fi

LAUSUNTO

31.5.2024

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus,
kirjaamo.etela-pohjanmaa@ely-keskus.fi

Viite Lausuntopyyntö lausuntopalvelussa 15.12.2023 (EPOELY/3145/2023)

Asia Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön (SVK) lausunto vesienhoidon keskeisistä kysymyksistä ja työohjelmasta Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitoalueella 2028–2033

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön lausunto

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö (SVK) on tutustunut asiakirjaan Vesienhoidon keskeiset kysymykset ja työohjelma Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitoalueella 2028–2033. keskeisiä kysymyksiä, suunnittelun työohjelmaa ja aikataulua sekä ympäristövaikutusten arvioinnin aloittamista ja toteuttamista. Otamme lausunnossamme kantaa pääasiassa vesienhoidon keskeisiin kysymyksiin. Lausumme hakemuksesta kunnioittavasti seuraavaa.

Taustaa

Euroopan parlamentti ja neuvosto antoi 24 vuotta sitten vesipolitiikan puitedirektiivin (VPD) vuonna 2000. Tavoitteena oli estää vesistöjen tilan heikkeneminen ja, että vesistöjen tila olisi EU:n alueella hyvä vuoteen 2015 mennessä.

Vuoden 2000 jälkeen on maamme kalaston osalta tapahtunut muun muassa seuraavaa:

- Meriharjus on kadonnut Merenkurkusta ja lajin tila on muuttunut äärimmäisen uhanalaiseksi. Syynä on rehevöityminen ja siian verkkokalastus harjuksen elinalueilla.
- Saimaan järvilohen tila on mennyt jyrkkää alamäkeä ja se on vaarassa hävitä kokonaan. Pääsyynä on kutujokien patoaminen. Kanta on istutusten varassa. Kalanviljelylaitoksissa elävät emokalasto on erittäin sisäsiittoinen.
- Saimaannieriän tila on jatkanut heikkenemistä ja on nyt äärimmäisen uhanalainen. Syynä on rehevöityminen ja verkkokalastus kutualueilla.
- Ankeriaasta on tullut äärimmäisen uhanalainen. Satoja, ellei tuhansia ankeriaita kuolee joka vuosi voimalaitoksiin, kun ne lähtevät kutuvaellukselle.
- Silakkakannat ovat pienentyneet merkittävästi. Pienentyneitä silakkakantoja pidetään todennäköisenä syynä sille, että Tornionjoen lohen tila on heikentynyt viime vuosina.

Vesienhoidon tuloksista on hyvin vaikea lausua, koska tuloksia ei löydy yleisesti saatavilla olevista lähteistä, kuten verkkosivuilta. Suomen Vapaa-ajankalastajat (SVK) on pyytänyt asiasta vastaavilta virkamiehiltä tietoa siitä, miten vesipuitedirektiivin puitteissa tehty vesienhoito on vaikuttanut vesien tilaan. Erityisesti pyysimme karttoja, joista näkyisi pintavesien tila eri vuosina ja kuinka tila on muuttunut.

Vastauksena pyyntöömme saimme kehotuksen ladata aineistoja, joita voi tarkastella vain paikkatieto-ohjelmilla tai etsiä tietoa Hertta -ympäristötietojärjestelmän kautta, joka vaatii

rekisteröitymisen.

Näiden perusteella voimme sanoa, että tieto vesienhoidon tuloksista on tehokkaasti piilotettu, eikä sitä kohtuullisella tavalla ole saatavilla edes järjestöille, tavallisista kansalaisista puhumattakaan. Tästä huolimatta on selvää, että vesienhoidon tavoitteeksi asetettua vesien hyvää tilaa ei ole saavutettu.

Keskeiset kysymykset

Vesienhoidon tavoitteita ei siis ole saavutettu. Läntisellä vesienhoitoalueella on hyvää huonommassa tilassa 75 % jokien pituudesta sekä 41 % järvien ja 76 % rannikkovesimuodostumien pinta-alasta. Monien kalakantojen tila on vesienhoidon toteuttamisen aikana muuttunut maassamme merkittävästi huonommaksi.

Alkuperäisestä vesienhoidon tavoiteaikataulusta on joustettu ja tavoitteen takarajaa on siirretty tuleville vuosille. Vesien tilan parantamiseksi tehtyjen toimien tuloksellisuus on ollut hyvin heikkoa.

Lausunnolla olevassa asiakirjassa on aivan oikein tunnistettu merkittävimmät ongelmat ja niiden syyt. Ongelmakohtien korjaamiseksi esitetyt toimet eivät kuitenkaan vaikuta riittävästi, kun niitä peilataan VPD:n tavoitteisiin.

Vesienhoito perustuu aivan liiaksi vapaaehtoiisiin toimiin ja kansalaisten vapaaehtoistyöhön.

Syyt pintavesien heikkoon tilaan löytyvät valuma-alueelta tulevasta kuormituksesta. Syy vaelluskalakantojen ahdinkoon löytyy pääosin vesivoimalaitoksista ja niiden rakenteista, jotka estävät kalojen kulun. Vaellusesteet vaikuttavat myös monilla muilla tavoilla haitallisesti virtavesien tilaan.

Nämä ovat sen tason ongelmia, että niitä ei saada kuntoon vapaaehtois pohjalta. Vesien tilan parantamiseksi tarvittavien toimien tulee olla velvoittavia ja lakiin kirjattuja.

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö vaatii vesienhoitoon vaikuttavampia toimia, lisää velvoittavuutta sekä taloudellista panostusta. Lisäksi vaadimme avoimuutta vesienhoidon tuloksista tiedottamiseen, olivatpa tulokset sitten hyviä tai huonoja.

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry

Juha Ojajarju (lausunnon valmistelija)
kalatalousasiantuntija

Olli Saari
toiminnanjohtaja